

De regeling der rechtspersonen in het Nederlandse recht.

Praeadvies van Prof. Mr E. M. Meijers.

A. Zedelijke lichamen.

Het Nederlands Burgerlijk Wetboek geeft een algemene regeling der zedelijke lichamen in de artikelen 1690 en vlg. van het Ned. B.W. De regeling is geplaatst te midden der bijzondere overeenkomsten. Vermoedelijk zag de wet in de oprichting der zedelijke lichamen een bijzonder contract. Vandaar vangt art. 1690 B.W. aan: „Behalve de eigenlijke maatschap erkent de wet ook vereenigingen van personen als zedelijke lichamen;” vandaar ook dat de wet voortdurend spreekt van „de instellingen, de overeenkomsten en de reglementen” der zedelijke lichamen (artt. 1692, 1695, 1696, 1697, 1700 en 1701 B.W.). Voor den Hoogen Raad is dit een beslissend element geweest om de oprichtingshandeling van een privaatrechtelijk zedelijk lichaam als een overeenkomst te beschouwen en daarop de algemene voor overeenkomsten geldende wetsartikelen toe te passen. Zie o.a. H. R. 18 April 1913, N. J. 1913, 723 en de verdere door SCHOLTEN bl. 128 genoemde arresten. De schrijvers verdedigen tegenwoordig gewoonlijk, dat hier geen overeenkomst gegeven is, maar een rechtshandeling sui generis, een Gesamttakt.

De wet onderscheidt de zedelijke lichamen in *publiekrechtelijke* en *privaatrechtelijke*; zij geeft voor deze onderscheiding een formeel kenmerk. De publiekrechtelijke zijn degene, die door het openbaar gezag bij verordening zijn ingesteld of erkend. De privaatrechtelijke zijn of als geoorloofd toegelaten of tot een bepaald oogmerk niet strijdig met de wetten of de goede zeden samengesteld.

Deze ganse onderscheiding is weinig scherp. De schrijvers nemen er echter weinig aanstoot aan, omdat de wettelijke verschillen tussen beide soorten gering zijn; het voornaamste verschilpunt in de wet is, dat publiekrechtelijke rechtspersonen ook bij het wegvallen van alle leden blijven voortbestaan, terwijl de privaatrechtelijke in dat geval eindigen (artt. 1699 en 1700 B.W.).

De rechtspraak verlangt nog een uitdrukkelijke toekenning van rechtspersoonlijkheid door de wet, wil een tak van staatsdienst als afzonderlijke rechtspersoon aangemerkt kunnen worden. Op die grond is b.v. de rechtspersoonlijkheid aan de Rijkspostspaarbank ontzegd (H. R. 26 Juni 1914, W. 9680).

In moderne wetten komt regelmatig een voorschrift, rechtspersoonlijkheid toekennend aan overheidsdiensten, voor. In oudere wetten gaat men de vraag gewoonlijk achteloos voorbij. Het is dientengevolge twijfelachtig of een rechterlijk college, een Universiteit, een faculteit, enz. in Nederland rechtspersoonlijkheid bezitten.

De privaatrechtelijke zedelijke lichamen worden onderscheiden in: *verenigingen opgericht volgens de wet van 1855 coöperatieve verenigingen; onderlinge waarborgmaatschappijen; naamloze vennootschappen en kerkelijke instellingen.* Aan vennootschappen onder firma en andere vennootschappen wordt door de rechtspraak rechtspersoonlijkheid ontzegd, door sommige schrijvers (b.v.P. SCHOLTEN) echter toegekend.

Materiële verschillen tussen *verenigingen opgericht volgens de wet van 1855* enerzijds en coöperatieve verenigingen en naamloze vennootschappen anderzijds zijn bezwaarlijk aan te wijzen.

De administratie heeft eerst wel beproefd de wet van 1855 alleen voor verenigingen met een onstoffelijk doel te reserveren, maar zij heeft dit later prijs gegeven. Men ziet dan ook credietverenigingen, die in de eerste plaats voor haar leden werken, nu eens opgericht volgens de wet van 1855 dan weer als coöperatieve vereniging of als naamloze vennootschap. Slechts wanneer een vereniging in haar statuten zou zetten, dat haar doel is om geldelijke winst te maken en die onder de leden te verdelen, wordt de volgens de wet van 1855 vereiste goedkeuring geweigerd.

Dientengevolge kan vrijwel iedere vereniging met leden, die niet strijdig is met de openbare orde, op haar statuten goedkeuring vragen en dientengevolge rechtspersoonlijkheid verkrijgen. De goedkeuring wordt door de Kroon gegeven wanneer de vereniging voor minder dan 30 jaar wordt opgericht; voor langer dan 30 jaar of voor onbepaalde tijd opgericht behoeven de verenigingen goedkeuring bij de wet. De goedgekeurde verenigingen staan niet onder administratieve contrôle; slechts afwijking van goedgekeurde statuten opent de mogelijkheid, dat de vervallen-verklaring van rechtspersoonlijkheid wordt uitgesproken.

Onder *coöperatieve verenigingen* verstaat de wet van 28 Mei 1925 verenigingen van personen, waarbij de in- en uittreding van leden is toegelaten, en die bevordering van de stoffelijke belangen der leden ten doel hebben, als door middel van gemeenschappelijke uitoefening van hunne nering of ambacht, door aanschaffing van hunne benodigdheden of het hun verstreken van voorschotten of crediet. Een vereniging, welke aan deze vereisten voldoet, verliest haar karakter niet, indien de statuten haar veroorloven hare werkring tot derden uit te strekken, noch indien zij naast stoffelijke ook andere belangen behartigt.

De naam der coöperatieve vereniging bevat de aanwijzing van haar doel, het woord coöperatief en een aanduiding omtrent de wijze waarop de aansprakelijkheid der leden voor de verbintenissen der vereniging is geregeld.

Wanneer de akte van oprichting notarieel is verleden, de naam der vereniging het woord coöperatief bevat, de statuten aangeven de naam en de gemeente der vestiging alsmede de aanduiding van het bedrijf der vereniging, is dit reeds voldoende tot het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid. De notaris moet er voor zorg dragen, dat de statuten aan nog enige wettelijke vereisten voldoen. Staatsbemoeiing ten aanzien van oprichting of contrôle op het bedrijf ontbreekt geheel.

De *naamloze vennootschap* is in het Wetboek van Koophandel geregeld. Zij is de vennootschap met een in aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal, waarin ieder der vennoten voor een of meer aandelen deelneemt. Het

maatschappelijk kapitaal is in de akte van oprichting bepaald. Een aandeelhouder kan geen verdere verplichting boven die tot volstorting van zijn aandeel worden opgelegd.

De aandelen zijn overdraagbaar; bij de statuten kunnen echter beperkende bepalingen worden gesteld; volgens sommigen kan zelfs de overdracht geheel onmogelijk gemaakt worden.

De naamloze vennootschap moet bij notariële akte worden opgericht. Zij kan niet aanvangen alvorens door den Minister van Justitie is verklaard, dat hem van bezwaar niet is gebleken.

Deze verklaring kan alleen geweigerd worden op de overweging, dat de vennootschap strijdt met de goede zeden of de openbare orde, dat de akte niet voldoet aan hetgeen door de wet is voorgeschreven of dat niet blijkt, dat de oprichters te zamen voor ten minste 1/5 in het maatschappelijk kapitaal deelnemen.

Overheidscontrôle op het bedrijf der N. V. bestaat in het algemeen niet; slechts kan het openbaar ministerie de ontbinding van de naamloze vennootschap vorderen welke werkzaam is in strijd met de goede zeden of de openbare orde.

Onderlinge waarborgmaatschappijen zijn verenigingen, die zich de onderlinge verzekering harer leden ten doel stellen. Door art. 14 der wet van 1855 is deze wet niet op wederkerige verzekerings- of waarborgmaatschappijen van toepassing. De rechtspraak neemt aan, dat dientengevolge zonder enige formaliteit krachtens haar akte van oprichting de onderlinge waarborgmaatschappij rechtspersoon is (zie H. R. 20 Mei 1927, N. J. 1927, 1372).

Aan overheidscontrôle onderworpen zijn slechts die naamloze vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen, die het sluiten van levensverzekeringen als bedrijf uitoefenen (wet van 22 December 1922). Deze wet stelt ook enige voorwaarden, waaraan de onderlinge levensverzekeringsmaatschappij moet voldoen.

B. Stichtingen en instellingen.

Hoewel het Burgerlijk Wetboek de *stichtingen* niet regelt, erkent het deze wel als mogelijk bestaande. De rechtspraak neemt dientengevolge aan dat stichtingen zonder enige formaliteit opgericht kunnen worden.

Een stichting ontstaat doordat een persoon, de stichter, bepaalde goederen bestemt voor een duurzaam doel en de wijze van bestuur regelt. Met hoe weinig de rechtspraak reeds genoeg blijkt het duidelijkst uit de beslissing omtrent het Pape-fonds. De Hooge Raad achtte voldoende, dat als doel der stichting was aangegeven: „het verleen van financieëlen steun daar, waar zulks naar het oordeel van het bestuur doelmatig zal zijn” (H. R. 9 Januari 1925, N. J. 1925, 327).

De stichting kan zowel bij akte onder de levenden als bij testament in het leven geroepen worden. Daar de stichting de allergemakkelijkste vorm is om een rechtspersoon in het leven te roepen, wordt daarvan tegenwoordig een uitgebreid gebruik gemaakt; zowel particulieren als overheid gebruiken deze vorm. Het stichtingskapitaal is dikwijls niet meer dan f 10.—. Zowel voor algemene als voor particuliere belangen — familiestichtingen — wordt

deze vorm gebruikt. Slechts een enkele maal wordt in de rechtspraak daartegen opgekomen. Zo b.v. bij een vonnis van de Rechtbank te Amsterdam van 15 Februari 1935, N. J. 1935, 1122, waarbij het bestaan van een stichting ontkend werd, omdat de in het leven geroepen organisatie aangeslotenen kende, die contributie betaalden, die bij meerderheid van stemmen besluiten konden nemen, aan wie door het bestuur verplichtingen konden worden opgelègd en die na vereffening een evenredig deel van het vermogen zouden ontvangen.

En het Hof te Amsterdam heeft bij arrest van 1 April 1943 een geldige stichting ontkend, omdat haar doel was de verzorging van de materiële belangen van de oprichters alsmede van hun echtgenoten en wettelijke afstammelingen. De Hooge Raad heeft hier alleen niet gecasseerd, omdat geen wetsartikel, hetwelk het tegendeel verklaarde, als geschonden was aangehaald. Had het Hof anders beslist, dan zouden echter evenmin wetsartikelen, die het tegendeel bepalen, als geschonden kunnen zijn aangehaald (arrest van den Hoogen Raad van 30 Juni 1944, N. J. 1944/5, n. 451).

Kerkgenootschappen hebben in Nederland volgens algemene opvatting rechtspersoonlijkheid als privaatrechtelijke zedelijke lichamen, op welke de wet van 1855 niet van toepassing is. Zie het arrest van den Hoogen Raad van 1 Mei 1935, N. J. 1935, 1501. Evenals het kerkgenootschap hebben ook zijn zelfstandige onderdelen eigen rechtspersoonlijkheid zonder dat zij enige goedkeuring van overheidswege behoeven. Zo o.a. het genoemde arrest van 1 Mei 1935 (de Carmelietenorde), evenzo Hof Amsterdam 28 Januari 1937, N. J. 1938, n. 11 (een domus van de Capucijner-orde).

Civielrechtelijke bepalingen, die het verkrijgen van goederen in de dode hand beperken of bemoeilijken, bestaan niet.

C. De organen van rechtspersonen.

a. De algemene regel omtrent de *bevoegdheid der bestuurders* van zedelijke lichamen is in art. 1692 B.W. te vinden: „De bestuurders van een zedelijk ligchaam zijn, voor zoo verre daaromtrent niet anders bij de instellingen, de overeenkomsten en de reglementen is bepaald, gerechtigd om in naam van het ligchaam te handelen, hetzelfde aan derden en derden aan hetzelfde te verbinden, mitsgaders, zoo eischende als verwerende, in regten op te treden.”

Overeenkomstige bepalingen komen voor in de wet op de coöperatieve verenigingen (art. 29) en in het Wetboek van Koophandel voor de bestuurders der N. V. (art. 47 en vlg.). De laatste regeling is de meest uitvoerige.

De rechtspraak heeft reeds lang een volledige identificatie ingevoerd tussen het orgaan, dat de rechtspersoon vertegenwoordigt, en de rechtspersoon. Zo wordt b.v. na het sluiten van een brandverzekering door een rechtspersoon de schuld van den directeur of procuratiehouder aan een brand als schuld van de rechtspersoon aangemerkt (H. R. 24 December 1914, W. 9818) en de houding van een directeur van een N. V. in een proces is de houding van de N. V. zelve (H. R. 1 Juni 1928, N. J. 1928, 1456), hij kan dientengevolge niet als getuige in een proces tegen de N. V. gehoord worden (H. R. 27 Juni 1913, W. 9560). De Hooge Raad gaat zover in deze identificering, dat bloed- en aanverwanten van bestuurders in een procedure tegen de rechts-

persoon zich kunnen verschonen, onbevoegd zijn of, toen de wraking nog bestond, konden gewraakt worden als bloed- en aanverwanten van een proces-partij. (Zie o.a. H. R. 19 Mei 1922, N. J. 1922, 863, 19 Januari 1922, N. J. 1922, 319, 5 Januari 1922, N. J. 1922, 264, enz.).

b. Ook *onbevoegdelijk verrichte handelingen van het bestuur* kunnen de rechtspersoon binden. In welke gevallen dit mag aangenomen worden, staat in de Nederlandse rechtspraak niet geheel vast.

In de eerste plaats kan een statutair voorschrift, hetwelk de bevoegdheid van het bestuur beperkt, slechts een interne betekenis hebben. Een voorbeeld hiervan voor het geval dat de statuten goedkeuring van commissarissen voor het verrichten van bepaalde handelingen verlangden, is te vinden in het arrest van den Hoogen Raad van 7 Maart 1930, N. J. 1930, 1049.

In de tweede plaats is de rechtspersoon gebonden, indien het bestuur een handeling heeft verricht, die niet door wet of statuten verboden is en waarvan degene, die met een bestuurder handelt, te goeder trouw en met inachtneming van redelijke zorgvuldigheid mocht aannemen, dat de handeling met het doel der rechtspersoon overeenstemde, ook al zou de handeling objectief beschouwd buiten dit doel vallen. Zie H. R. 19 Maart 1942, N. J. 1942, n. 445 en 23 Maart 1928, N. J. 1928, 730.

Verder kan de rechtspersoon een onbevoegd verrichte handeling bekrachtigen (zie art. 1693 B.W. en H. R. 2 April 1936, N. J. 1936, n. 521).

De rechtspersoon is echter niet gebonden, wanneer het bestuur volgens wet of statuten tot de handeling onbevoegd is (H. R. 17 Maart 1938, N. J. 1938, n. 996, 2 April 1936, N. J. 1936, n. 521 en 19 Februari 1931, N. J. 1931, 1501) of wanneer diens bevoegdheid alleen steunt op een nietig besluit van een algemene vergadering (H. R. 22 Februari 1929, N. J. 1929, 1339).

Voor het geval dat de rechtspersoon door de onbevoegd verrichte handeling gebaat is, is de rechtspraak niet geheel zeker. De jongste beslissingen dien-aangaande schijnen echter alleen in dat geval een vordering tot restitutie van het genoten voordeel, geen vordering tot nakoming te erkennen. Men zie H. R. 11 Februari 1944, N. J. 1944, n. 200 en de noot bij het enigszins afwijkende arrest van 19 Februari 1931, N. J. 1931, 1501¹.

Wanneer de rechtspersoon door de onbevoegdelijk verrichte handeling niet gebonden wordt, doet de Hooge Raad dikwijls een beroep op de artikelen uit de titel van lastgeving, met name op de artt. 1843 en 1844 B.W. Dit doet ook art. 47b W. v. K., hetwelk nog verklaart, dat de bestuurder, die handelende met een derde te goeder trouw door overschrijding van zijn bevoegdheid de vennootschap niet verbindt, geacht wordt de overeenkomst voor zich zelf te hebben aangegaan, tenzij de wederpartij vergoeding van kosten, schaden en interessen verkiest.

c. De aansprakelijkheid der rechtspersoon voor de *onrechtmatige daden van haar organen* is in de Nederlandse rechtspraak een onmiddellijk gevolg van de identificatie van de handeling van het orgaan met de handeling van de rechtspersoon. Deze aansprakelijkheid rust dus op art. 1401 B.W. (= art. 1382 C. c.) en niet op art. 1403 B.W. (= art. 1384 C. c.). Deze aansprakelijk-

¹ Bij dit arrest werd beslist, dat, mits de belangen van de rechtspersoon behoorlijk zijn waargenomen, ook de onbevoegde bestuurder door zijn handeling de rechtspersoon bindt. Bij dit arrest valt nog te vergelijken VAN DER HEYDEN—VAN DER GRINTEN, n. 235 noot 2.

heid wordt slechts aangenomen voor zover het orgaan heeft gehandeld „binnen den formeelen kring van zijn bevoegdheid”, dit wil niet zeggen „bevoegdelyk”, maar: ter vervulling van de aan het orgaan opgedragen taak. Men zie de arresten van den Hoogen Raad van 6 Januari 1921, N. J. 1921, 310, 26 Maart 1920, N. J. 1920, 476 en 22 Juni 1917, N. J. 1917, 778. Heeft het orgaan niet gehandeld ter vervulling van de hem opgedragen taak, dan nog kan de rechtspersoon krachtens art. 1403, 3^e lid B.W. aansprakelyk gesteld worden, indien de opgedragen werkzaamheden aan het orgaan de gelegenheid tot het plegen van de onrechtmatige daad hebben geopend. Men zie de arresten van 21 Mei 1937, N. J. 1937, n. 638, 22 Juni 1917, N. J. 1917, 778 en 26 Maart 1920, N. J. 1920, 476. Het verschil tussen een aansprakelykheid der rechtspersoon uit art. 1401 en art. 1403 B.W. wordt voornamelyk hierin gezocht, dat de aansprakelykheid voor onrechtmatige daden van ondergeschikten contractueel uitgesloten kan worden, zelfs indien deze ondergeschikten opzettelyk of met grove schuld onrechtmatig gehandeld hebben; een zodanige uitsluiting van aansprakelykheid voor eigen onrechtmatige daden kan niet verder gaan dan gevallen van lichte schuld. Zie nader dienaangaande WOLFSBERGEN, *Onrechtmatige daad*, bl. 242 en vlg.

Onzekerheid bestaat thans nog in de rechtspraak over de kwesties, welke personen in dienst van een rechtspersoon als diens organen zijn te beschouwen en in hoever het orgaan, dat binnen de formele kring van zijn bevoegdheid gehandeld heeft, zelf aansprakelyk is. Wat de eerste vraag betreft, kan men in de rechtspraak een streven constateren om ieder, die namens de rechtspersoon optreedt, als orgaan te beschouwen, dus b.v. ook de soldaat, die op wacht staat H. R. 6 Januari 1921, N. J. 1921, 310.

D. Geoorloofde verenigingen zonder rechtspersoonlykheid.

Het Nederlandse recht kent ook de mogelijkheid van het bestaan van verenigingen die niet als rechtspersonen volgens de wet ingesteld of erkend zijn mits zij slechts niet met de openbare orde strijdig zijn (artt. 12 en 13 der wet van 1855). Haar reglementen en de algemene regels van burgerlyk recht regelen de onderlinge verhouding der leden (art. 13). Met derden kunnen deze verenigingen als zodanig geen rechtshandelingen aangaan (art. 12, 1^e lid). De overeenkomsten, namens haar gesloten, en de goederen, namens haar verkregen, worden ten opzichte van het Rijk en van derden beschouwd als volgende de personen, welke de overeenkomst gesloten en de goederen aanvaard hebben, al is het ook dat in de overeenkomsten en titels de handelende personen slechts als gemachtigden of beheerders der vereniging zijn aangewezen (art. 12, 2^e lid).

De Hooge Raad trekt hieruit de gevolgtrekking:

1°. dat een zodanige vereniging niet bij testament bevoordeeld kan worden (H. R. 17 December 1909, W. 8947);

2°. dat rechten, die door de bestuurders voor het doel der vereniging tegen derden verkregen zijn, niet op de opvolgende bestuursleden of de vereniging overgaan, wanneer deze rechtspersoonlykheid verkrijgt en deze rechten niet door de vroegere bestuursleden worden overgedragen (H. R. 4 Januari 1918, N. J. 1918, 242 en Hof 's-Gravenhage 11 Mei 1923, N. J. 1923, 769).

Twijfel bestaat, wat de laatste vraag betreft, ten aanzien van de rechten en verplichtingen tussen de leden onderling. Met name is bij het arrest van den Hoogen Raad van 3 Januari 1930, N. J. 1930, 510 beslist, dat „in geval de leden eener niet rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging op wettige wijze besluiten tot het vaststellen of wijzigen van statuten en tot het vragen van erkenning als rechtspersoon door goedkeuring van die statuten, terwijl daarna die goedkeuring wordt verkregen, de daardoor ontstane rechtspersoon van de leden nakoming kan vorderen van de verbintenissen, die zij bij de statuten tegenover de vereeniging op zich hebben genomen.”

Sommige schrijvers lezen hierin niets bijzonders omdat het arrest alleen spreekt van verplichtingen, die uit de statuten, waarop de goedkeuring is verleend, voortvloeiden, anderen als SCHOLTEN (ASSER-SCHOLTEN, I², bl. 161) betrekken de uitspraak ook op verplichtingen, die reeds vóór de verkrijging der rechtspersoonlijkheid tussen de leden ontstaan waren. In ieder geval heeft deze beslissing slechts betrekking op interne verhoudingen.

Veel verder nog gaat SCHOLTEN (t. a. p. bl. 157 en vlg.). Deze kent bij vereenigingen zonder rechtspersoonlijkheid rechten tegen derden, die aan de „gezamenlijke leden” of aan de „gebonden leden” toekomen en met de verkrijging van de rechtspersoonlijkheid automatisch op de rechtspersoon overgaan. Deze „gebonden leden” kunnen ook bij testament bevoordeeld worden. Een bestrijding van deze leer heb ik in W. P. N. R. 3287 gegeven. Zie ook praeadviezen én handelingen der Ned. Juristenvereniging 1923.

Vragen, waaraan bij de bespreking in het bijzonder aandacht moet gegeven worden:

- 1) Moeten de verschillende typen van rechtspersonen scherper of anders omschreven worden?
- 2) Moeten de eisen voor erkenning der verschillende typen als rechtspersoon verzwaard of verlicht worden?
- 3) Dient de overheidscontrôle op het beheer van rechtspersonen of van sommige typen te worden uitgebreid?
- 4) Moeten de gevolgen van onbevoegd door de bestuurders verrichte rechtshandelingen nader geregeld worden?
- 5) Verlangen de gevolgen van onrechtmatige handelingen, door organen of ondergeschikten van de rechtspersoon verricht, nadere regeling?
- 6) Moeten de wettelijke voorschriften omtrent vereenigingen zonder rechtspersoonlijkheid gewijzigd of verduidelijkt worden?

Bijlage I

Ter vergadering van de Nederlandsche Juristen-vereeniging op 29 Juni 1923 is uitgesproken:

1°. dat wijziging en aanvulling van de wet van 1855 nodig is ten aanzien van de privaatrechtelijke toestand van verenigingen.

2°. dat de erkenning ener vereniging in alle gevallen bij Koninklijk Besluit geschieden moet.

3°. dat de wet moet bepalen, dat erkende verenigingen, die, voor een bepaalde tijd opgericht, na afloop van de termijn feitelijk blijven voortbestaan, geacht worden voor onbepaalde tijd te zijn verlengd en rechtspersoonlijkheid te behouden.

4°. dat de wet moet bepalen, dat de erkenning, mits aangevraagd binnen een zekere tijd na de oprichting, terugwerkt tot de datum der oprichting.

5°. dat art. 12 der wet van 1855 moet vervangen worden door een voorschrift, dat van een niet erkende vereniging de bestuurders persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de handelingen ten name der vereniging door hen, of op hun last, verricht.

6°. dat de leden niet persoonlijk aansprakelijk dienen te zijn voor de ten name der vereniging aangegane schulden, doch dat dit verhaal tot het vermogen der vereniging beperkt moet zijn.

7°. dat de wet moet bepalen, dat bij verenigingen, die rechtspersoonlijkheid missen, processen omtrent aan de leden gezamenlijk toekomende rechten of op hen gezamenlijk rustende verplichtingen op naam van de bestuurders kunnen worden gevoerd.

Bijlage II

ONTWERP VAN WET IN ZAKE STICHTINGEN.

Art. 1. Eene stichting is eene bij eenzijdige handeling in het leven geroepen, afzonderlijk beheerde instelling, welke de bestemming heeft, met behulp van een daartoe door den insteller afgezonderd vermogen een, niet op winst gericht, door hem vastgesteld doel te verwezenlijken.

Zij komt tot stand hetzij onder de levenden bij notarieele akte, hetzij bij openbaren uitersten wil.

Zij is rechtspersoon.

Art. 2. De stichtingsakte bevat het reglement der stichting.

Het reglement bevat op straffe van nietigheid:

- a. den naam der stichting;
- b. het doel, dat niet in strijd mag zijn met het in artikel 1 bepaalde, de openbare orde of de goede zeden;
- c. de zaken, die tot aanvangskapitaal der stichting zijn bestemd;
- d. de namen der eerste bestuurders of de wijze van hun benoeming;
- e. de wijze, waarop wordt voorzien in de aanvulling van ledige plaatsen in het bestuur.

Het reglement bevat tevens de aanwijzing van een gemeente in het Rijk

in Europa, waar de stichting is gevestigd; bij gebreke van deze aanwijzing geldt als plaats van vestiging de gemeente, waar de notaris, voor wien de akte is verleden, zijn standplaats had.

Art. 3. Onverminderd het bepaalde in artikel 6 kan het reglement slechts worden gewijzigd, indien het daartoe de mogelijkheid voorziet; wijzigingen in het reglement moeten worden aangebracht bij notarieele akte.

Art. 4. Het Bestuur draagt zorg, dat de stichtingsakte wordt ingeschreven in een daartoe bestemd openbaar centraal register.

Nadere regelen omtrent het register worden gesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Bestuurders zijn voor hun handelingen, verricht voordat de inschrijving is geschied, hoofdelijk voor het geheel aan derden verbonden, onverminderd de aansprakelijkheid der stichting, voorzover binnen de grenzen van het reglement is gehandeld.

Het bestuur draagt eveneens zorg: 1°. dat de akte tot wijziging van het reglement in het register wordt ingeschreven; 2°. dat een wijziging in het bestuur in het register wordt ingeschreven. Zoolang die inschrijving niet is geschied, werken de wijzigingen niet tegen derden, die met de stichting hebben gehandeld, tenzij zij met de wijziging bekend waren.

Art. 5. Het bestuur is, voorzover daaromtrent bij reglement niet anders is bepaald, gerechtigd om in naam der stichting te handelen en in rechte op te treden.

Art. 6. Indien ongewijzigde handhaving van het reglement zou leiden tot gevolgen, die de stichter redelijkerwijze niet kan hebben gewild en het reglement de mogelijkheid van wijziging niet voorziet of zij, die tot wijzigen de bevoegdheid hebben haar nalaten, kan de rechtbank, binnen welker rechtsgebied de stichting is gevestigd, op verzoek van het bestuur of op vordering van het Openbaar Ministerie het reglement wijzigen.

De rechtbank kijkt daarbij zoo min mogelijk van het bestaande reglement af en kan geen wijziging brengen in het doel of de doelomschrijving, voorzover het reglement deze wijziging heeft uitgesloten. Zij is, met inachtneming van het vorenstaande, bevoegd, zoo noodig, het reglement op andere wijze te wijzigen dan is verzocht of gevorderd.

De rechtbank beschikt niet dan na verhoor of behoorlijke oproeping van het bestuur en, voorzover zij dit gewenscht oordeelt, van belanghebbenden. Zij bepaalt zoowel de wijze van oproeping als de in acht te nemen termijnen.

De beschikking der rechtbank is op straffe van nietigheid met redenen omkleed.

Zoodra de rechterlijke beschikking, waarbij wijziging wordt aangebracht, in kracht van gewijsde is gegaan, zorgt de griffier voor de inschrijving daarvan in het register. Zoolang die inschrijving niet is geschied, werken de wijzigingen niet tegen derden, die met de stichting hebben gehandeld, tenzij zij met de wijziging bekend waren.

Art. 7. Indien een stichting is opgericht in strijd met het in artikel 2, lid 2, bepaalde, verklaart de rechtbank, binnen welker rechtsgebied de stichting is gevestigd, op verzoek van iederen belanghebbende of op vordering van het Openbaar Ministerie, dat de stichting nietig is.

Het bepaalde in het derde en vierde lid van het vorige artikel is van toepassing.

De beschikking is tegen elk en een iegelijk van kracht.

Zoodra over de nietigheid van de stichting bij rechterlijk gewijsde is beslist, zorgt de griffier voor de inschrijving daarvan in het register.

Art. 8. De bestuurder van een nietige stichting, die met derden die te

goeder trouw waren, heeft gehandeld, is persoonlijk jegens hen aansprakelijk, tenzij hij bewijst te goeder trouw te zijn geweest.

Art. 9. De rechtbank, de nietigheid van een stichting uitsprekende, kan, indien zij daartoe termen vindt, hetzij bij haar uitspraak, hetzij daarna, een curator benoemen en een harer leden tot rechter-commissaris aanwijzen.

Op de vereffening door den curator onder toezicht van den rechter-commissaris van de zaken der stichting, wier nietigheid is uitgesproken, vinden de bepalingen van de Faillissementswet overeenkomstige toepassing.

Art. 10. Het Openbaar Ministerie bij de rechtbank, binnen welker rechtsgebied de stichting is gevestigd, is, bij ernstigen twijfel of het reglement wordt nageleefd dan wel het beheer richtig wordt gevoerd, bevoegd aan het bestuur inlichtingen te verzoeken.

Bij niet of niet-behoorlijke voldoening aan het verzoek kan de president van de rechtbank, desgevorderd, bevelen, dat aan het Openbaar Ministerie inzage van boeken en bescheiden der stichting wordt gegeven en de waarden der stichting worden getoond.

De president beschikt niet dan na verhoor of behoorlijke oproeping van het bestuur.

Art. 11. De bestuurder die:

1°. iets doet of nalaat in strijd met de bepalingen van deze wet of van het reglement dan wel zich schuldig maakt aan wanbeheer;

2°. niet of niet behoorlijk voldoet aan een door den president der rechtbank, ingevolge het vorige artikel, gegeven bevel;

kan door de rechtbank, binnen welker rechtsgebied de stichting is gevestigd, worden ontslagen.

Dit kan geschieden op vordering van het Openbaar Ministerie of op verzoek van iederen belanghebbende.

Het bepaalde in het derde, vierde en vijfde lid van artikel 6 is van overeenkomstige toepassing.

De rechtbank kan, hangende het onderzoek, voorloopige voorzieningen in het beheer treffen en den bestuurder schorsen.

Art. 12. Indien een jaar is verlopen sedert een ledige plaats in het bestuur is ontstaan en deze in strijd met het reglement niet is aangevuld, kan de rechtbank, binnen welker rechtsgebied de stichting is gevestigd, op verzoek van iederen belanghebbende of op vordering van het Openbaar Ministerie in de vervulling van de ledige plaats voorzien.

Het bepaalde in het derde, vierde en vijfde lid van artikel 6 is van overeenkomstige toepassing.

Art. 13. De stichting wordt ontbonden:

1°. in de gevallen in het reglement bepaald.

De rechtbank, binnen welker rechtsgebied de stichting is gevestigd, verklaart op verzoek van het bestuur of van iederen belanghebbende of op vordering van het Openbaar Ministerie, dat de stichting uit dien hoofde ontbonden is. Het bepaalde in het derde en vierde lid van artikel 6, zoomede in het derde lid van artikel 7 is van toepassing.

2°. door uitspraak van de rechtbank op grond, dat het doel der stichting is of niet meer kan worden bereikt.

Deze uitspraak wordt gegeven op verzoek van het bestuur of van iederen belanghebbende of op vordering van het Openbaar Ministerie dan wel ambtshalve tegelijk met de afwijzing van een verzoek of vordering, als bedoeld in artikel 6. Het bepaalde in het derde en vierde lid van artikel 6 is van toepassing.

3°. door insolventie na faillissement.

Van de ontbinding der stichting geschiedt inschrijving in het register: in het geval bedoeld onder 1°. door de zorg van het bestuur of, wanneer daaromtrent een uitspraak door den rechter is gegeven, door de zorg van den griffier;

in het geval bedoeld onder 2°. door de zorg van den griffier;

in het geval bedoeld onder 3°. door de zorg van den curator.

Art. 14. Tenzij het reglement anders bepaalt, komen de goederen van een ontbonden stichting na voldoening der schulden aan den Staat.

Art. 15. Iedere belanghebbende kan in hooger beroep komen van de beschikkingen, ingevolge deze wet gegeven. Het hooger beroep moet worden ingesteld binnen twee maanden na de dagteekening van de beschikking.

Op het hooger beroep vinden de bepalingen van deze wet omtrent de procedure bij de rechtbank overeenkomstige toepassing.

Iedere belanghebbende kan in cassatie komen van de beschikkingen van het gerechtshof. Het beroep in cassatie moet worden ingesteld binnen twee maanden na de dagteekening van de beschikking.

Overgangs- en slotbepalingen.

Art. 16. Op de vóór de inwerkingtreding dezer wet rechtsgeldig bestaande stichtingen zijn de artikelen 3, 4, laatste lid, 5, 6 en 10—15 van overeenkomstige toepassing.

De bestuurders zijn verplicht binnen één jaar na de inwerkingtreding dezer wet in het register de akte, waarbij de stichting tot stand is gekomen, te doen inschrijven; ontbreekt deze dan moeten naam en doel der stichting worden ingeschreven.

Art. 17. De bepalingen van deze wet zijn niet van toepassing:

1°. op kerkgenootschappen, kerkelijke instellingen en instellingen met godsdienstig doel;

2°. op instellingen van weldadigheid, bedoeld in de Armenwet.

Art. 18. In het eerste lid van artikel 1 van de wet van 1 Mei 1925, Staatsblad n°. 174, tot herziening in het algemeen belang van bij erfstelling of leegaat gemaakte bedingen worden tusschen de woorden: „gemaakt beding” en „op verzoek van” ingelascht de woorden: „met uitzondering van een beding, waarbij een stichting is in het leven geroepen”.

Art. 19. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip. Zij kan worden aangehaald onder den titel „Wet op de Stichtingen”.